UNELE REFLECȚII ASUPRA SOCIETĂȚII ÎNTRE PANDEMIE ȘI POST PANDEMIE¹

SOME THOUGHT CONCERNING SOCIETY BETWEEN PANDEMIC AND POST PANDEMIC

<https://doi.org/10.53783/18572294.21.185.13>

CZU: 316.42

Ana PASCARU, *doctor habilitat în filosofie,*
Institutul de Istorie
apascaru2010@gmail.com

Rezumat

Conținutul articolului reprezintă o hermeneutică a societății în condiții improprii dictate de pandemie. În acest sens, autorul întreprinde o monitorizare a conceptelor aflate la interferență cu domeniile filosofiei, încercând să argumenteze necesitatea regândirii lor în condițiile pandemice și care, valorificate, pot să contribuie la minimalizarea efectelor post pandemice. De asemenea sunt evidențiate cauzele care alimentează starea de lucruri din societate, inclusiv în cea în curs de dezvoltare, cum e și cazul Republicii Moldova. Este o contextualizare și a deficiențelor, unele dintre care au fost înainte de pandemie care au escaladat, împovărând căutările de oportunități ce ar facilita identificarea soluțiilor necesare. Studiul este o continuare a cercetărilor anterioare, care ulterior se vor completa cu date calitative din măsurarea on-lin în curs de desfășurare.

Cuvinte-cheie: societate, pandemie, post pandemie, reînnoire, rețele, filosofie.

Summary

The issue of this paper is concern on the society's pandemic and post pandemic. It's represented a hermeneutics approach of society in improper conditions dictated by the pandemic. In this sense, the author undertakes a monitoring of the concepts that are interfering with the fields of philosophy, trying to argue the need to rethink them in the conditions of the pandemic and which capitalized can contribute to minimizing the post-pandemic effects. It also highlights the causes that fuel the state of affairs in society, including the developing one as is the case of the Republic of Moldova. It is a contextualization on deficiencies some of them preceded the pandemic escalated, burdening the search opportunities that would facilitate the identification of necessary solutions. The study is a continuation of previous research that will later be supplemented by qualitative data from ongoing online methods.

Keywords: society, pandemic, post pandemic, renew, network system, philosophy.

Societatea dintotdeauna s-a confruntat cu bulversări majore și de fiecare dată a încercat să canalizeze energiile ce se acumulau. Bulversările pandemiei însă se conectează la cele în plină constituire, astfel influențând structurile sociopolitică, socioeconomică, socioculturală și spirituală. Concomitent, influențele respective

¹ Articolul este elaborat în cadrul Proiectului 20.70086.1/COV/ Sustenabilitatea gândirii filosofice în societatea post pandemie (2020-2021) finanțat prin ANC.

mai puțin canalizate se răsfrâng și asupra situației individului, instituțiilor sociale, comunității în general. Or, acutizările înseamnă și revendicări pe potrivă reorientărilor ulterioare în post pandemie. Cu atât mai mult cu cât în post pandemie bulversările conectate cu energii canalizate insuficient riscă să escaladeze. De asemenea, și pentru că s-a intervenit accidental și excesiv în modul de viață al membrilor și instituțiilor de resort ale societății. S-au sistat în mare parte activitățile domeniilor intra și extra societal. Este vorba de introducerea stării de urgență în parametri temporali și menținerea activităților în domeniile și instituțiile legate de combaterea epidemiei. Totodată, semnalăm că, din punctul de vedere al psihologiei sociale, individul și colectivitatea nu se pliază pe termenii indicați de starea de urgență sau lockdown, iar efectele întreruperii cu pierderi importante durează mult mai mult decât se cunoaște. Pe parcurs, reluarea activităților unora dintre domenii, fie și parțială, denotă că dintre acestea nu toate își pot permite resetarea, altele au falimentat și nu s-au mai redeschis. De asemenea, întreruperea activităților a redus locurile de muncă, s-a majorat procentual șomajul și o mare de oameni rămași fără un venit suficient s-au pomenit la limita subzistenței, dar și un standard de viață în libera cădere. Starea de pandemie însă solicită activitatea domeniului de sănătate publică în exces, parțial a celor adiacente și a instituțiilor care s-au reorientat, racordându-se la activitățile online. În acest sens, numărul instituțiilor domeniile cărora au rezistat sunt cele ce s-au reorientat, valorificând oportunitățile Erei Informaționale, ca de altfel și cel al angajaților rămâne neînsemnat pentru sustenabilitatea economiei în general. Deopotrivă domeniile, instituțiile și angajații respectivi care n-au eșuat în starea de urgență financiar de departe nu sunt absolviți de repercusiunile impactului psihologic.

În contextul dat, studiul evidențiază schimbările care catalizate și de pandemie prin prisma prospectărilor epistemice privind regândirea abordărilor teoretico-metodologice și pragmatice, grație noilor deschideri ale EI. Vorbim de regândirea conceptelor cu care se operează și raportate la realitate în general și cea socială în particular[1]. Cu atât mai mult cu cât impactul pandemic revărsat vertiginos peste realitatea socială și enviorementală și modul în care se încearcă să i se facă față reliefează un mod de gândire mai mult fragmentar și depășit, decât complex. Mod de gândire care ajunge hârtia de turnesol din acțiunile ce se întreprind și efectele acestora. Astfel, regândirea conceptelor și reorientarea spre complexitate a acțiunilor ce se vor întreprinde devine chintesența menținerii echilibrului dintre valorificarea și utilizarea deschiderilor EI, în timp ce societatea bazată pe cunoaștere menține liantul comunicării dintre civilizațional și cultural. Printre aceste concepte se numără și cele cu care vom opera pe parcurs: *înțelegere, reînnoire, relaționare, procesualitate, indispensabilitate, organizare, autoorganizare/sinerție*.

Dezvoltând subiectul, semnalăm importanța înțelegerii nevoii de a regândi online-ul în vederea unei complexități pe potrivă urgențelor. On-lin care a ajuns să fie atât de solicitat în perioada respectivă, dar este și el fragmentar înțeles. De ce? Deoarece pentru soluționarea problemelor stringente în pandemie se solicită o înțelegere mult mai complexă a lucrurilor și ființelor. Înțelegere care, parafrazând-ul pe Pierre

Hadout[2], înseamnă o construcție în care toate componentele depind, comunică și interacționează la unison, adică conduc la rezultatul real și nu unul imaginar. Or, analiza solicitării on-line-ului este una în exces și se deosebește și de felul în care metoda respectivă se aplica până la pandemie. Actualmente, metoda on-line în exces solicitantă în activitățile ce se desfășoară necesită a fi raportată la diferențele ce se acumulează și inerența divergențelor ulterioare. Totodată, consemnăm că mult prea multă încredere acordată on-line-ului este temporară, deoarece în lipsa comunicării cu celelalte metode sociale rezultatele vor deveni contrar așteptărilor. Or, funcționalitatea unei metode separată de celelalte, care, de regulă, se completează reciproc, conduce la devierea rezultatelor atât la nivel individual, instituțional, cât și la cel comunitar. Cu atât mai mult cu cât încărcătura pozitivă a metodei instantaneu declanșează latura negativă, care cel mai semnificativ se manifestă prin intermediul șocului psihosomatic, psihosocial, psihocultural, ce se acumulează în comunicarea pe toate palierele societale din comunitate.

În aceeași cheie se evidențiază și prin conectarea metodei on-line-ului și la sistemul rețelilor. Este vorba de sistemul rețelilor prin intermediul căruia se reduce perioada identificării și găsirii de soluții la problemele stringente. Chiar dacă acest sistem s-a dezvoltat la interferența dintre domeniile științei, începând cu primele decenii ale sec. XXI această construcție n-a fost percepută drept una universală, în care raportul dintre unitate și diversitate este reglementat de nevoile și necesitățile pe termen scurt-mediu -de durată. Conform opiniei protagonistului științei rețelilor Al. Barabași, rețelele reale nu sunt statice, așa cum erau, până de curând, în modelele din teoria grafurilor. În schimb, în cazul rețelilor creșterea joacă un rol esențial în formarea topologiei lor. Ele nu sunt așa de centralizate ca o rețea în formă de stea. Există mai degrabă o ierarhie a hub-urilor care țin rețelele împreună, un nod puternic conectat, urmat îndeaproape de altele mai puțin conectate și apoi de un șir de zeci de noduri și mai mici. Nu există niciun nod central care să stea în mijlocul acestei pânze de păianjen și să controleze sau să monitorizeze fiecare legătură și fiecare nod. Nu există niciun nod a cărui eliminare să rupă pânza. O rețea fără scală este ca o pânză fără păianjen[3,pp.275]. Cu remarca că, implementarea și încetățenirea acestui mod de organizare se va raporta nu doar la nevoile și necesitățile societale, dar și cele enviroamentale, deoarece nu este exclus ca omenirea să se confrunte și cu alte epidemii fiind, nevoită a conviețui cu acestea.

Desigur, suscită interes în contextul dat și o radiografie a deficiențelor cumulate responsabile de perturbările cu care se confruntă societatea, tergiversând găsirea de soluții pe potrivă. Or, cunoașterea deficiențelor echivalează cu durata soluționării și depășirii lor, deoarece în perioada pandemiei acestea escaladează. Sunt escaladări care înglobează o cromatică de divergențe dintre cele mai neașteptate - de la nemulțămirile intra și interpersonale, intrafamiliale, intra și extra instituționale până la intra și inter societale, inclusiv dintre societăți. Nemulțămiri care nu arareori sunt alimentate și de deciziile insuficient de explicite și transparente ale autorităților, inclusiv prin aplicarea selectivă a sancțiunilor. Mai nou, grație rețelilor de socializa-

re, și nu numai, s-a descoperit că unele persoane cu demnitate publică se folosesc de fișa postului pentru a se vaccina, ocolind parcursul oficial reglementat. Inevitabil, cumulul manifestărilor invocate alături de factorii deja prezenți în mediul social diminuează perioada identificării și găsirea de soluții. Astfel, pentru a face față provocărilor se cere urgentarea regândirii procesului de organizare a domeniilor de activitate, instituțiilor de resort și nu în ultimul rând pregătirea individului și comunității. Discutăm de urgență regândirea procesului de organizare a sistemului social și componentelor sale pentru a facilita valorificarea noilor orizonturi ale EI. Valorificare care înseamnă deopotrivă sensibilizarea prin participare a actorilor sociali cu acțiuni care să faciliteze implementarea și încetățenirea sistemului de rețele în și dintre domenii, dar și sustenabilitatea filosofiei legăturilor intra și extra cadru. Deoarece implementarea, așa cum s-a menționat anterior, contribuie la dezvoltarea nu doar a sistemului de rețele dintre domenii, dar și eficientizează activitățile intra sau extra, inclusiv modul de depășire a situațiilor divergente la un nivel sau altul[3].

În continuarea subiectului se elucidează manifestarea expresiilor din schimbările anterior pandemiei din societate mai puțin cunoscute și care au precipitat prezența nesemnificativă a sistemului de rețele. Expresii în care reliefația efectelor severe ale epidemiei în societate se produce concomitent cu cea a surselor ce le alimentează. Este vorba de reliefări în care expresiile schimbărilor denunță, pe de o parte, necesitatea procesualității în tratarea evenimentelor, tendințelor declanșate de EI, adică în indispensabilitatea legăturilor atât cu procesele manifeste, cât și cu cele în plină constituire. Pe de altă parte, necunoașterea lor împovărează identificarea surselor ce le alimentează. De asemenea, repercusiunile date influențează relaționările componentelor EI cu cele ale mediului comunitar și environmental; ascensiunea accesului la informația științifică și mediatică; pregătirea actorilor sociali. Și nu în ultimul rând, gradul de responsabilitate dintre cunoștințele acumulate și utilizarea/valorificarea produselor obținute, independent de contribuția participării la toate nivelurile ierarhiei sociale[4,5].

Un alt aspect deloc de neglijat ține de investigarea întârzierilor privind fructificarea oportunităților EI în dezvoltarea societății. În această ordine de idei, susținem că întârzierile reflectă tratamentul fragmentar decât complex privind fructificarea oportunităților din partea membrilor societății și instituțiilor de resort, cota cărora în pandemie s-a aprofundat. Astfel, se explică în mare modul în care fiecare societate în parte a utilizat răgazul geografic în stăvilirea pandemiei. Deoarece problemele acutizate de evenimente și cu încercări modeste ale acțiunilor privind soluționarea lor nu reprezintă decât parte vizibilă a *aisbergului* manifest într-o lume în plină interacțiune, interdependență și intercomunicare. Concomitent, partea invizibilă a *aisbergului* cere o abordare complexă nu doar între acțiunile care se desfășoară și pe plan local, dar și pe cele din regiune, continent sau global. Cu atât mai mult cu cât acțiunile privind efectele epidemiilor din 2002 și 2012 denotă o înțelegere pragmatică și fragmentară, dar care explică efervescența proliferării pandemiei peste tot, dincolo de statutul societății prosperă în curs de dezvoltare sau Nordul bogat și Sudul sărac

din punct de vedere geopolitic în 2020-2021. Cu remarca, înțelegerea reorganizării acțiunilor complexe și necesității încetățenirii lor se vor încadra în urgențele post pandemice. De asemenea, reorganizate, acțiunile vor conduce la diminuarea încercărilor de reactualizare a celor divergente sau de redemitizare a proceselor centrifuge într-o lume în plină globalizare.

În contextul dat, regândirea acțiunilor pe care încearcă să le întreprindă actorii sociali se raportează nivelului de înțelegere a problemelor declanșate de evenimentele proceselor. Vorbim de o regândire care înglobează și redimensionarea opticii, dar și căile privind cunoașterea de facto a naturii și impactului evenimentelor prin intermediul problemelor în societate și ale mediului. Simultan cu înțelegerea evenimentelor prin prisma valorificării și utilizarea problemelor paralel cu revizuirea și elaborarea de mecanisme în vederea identificării căilor optime privind soluțiile la care se recurge pe toate palierele vieții sociale și mediului. Astfel, pe de o parte, soluțiile ce întrunesc condițiile de echilibru între valorificare și utilizare a oportunităților pe care problemele evenimentelor le deschid, pe de alta, acestea se perpetuează în complexitatea și sustenabilitatea acțiunilor susținute de Era Informațională. Cu atât mai mult cu cât perpetuarea evenimentelor prin problemele declanșate înseamnă nu doar aglomerări, dar și o succedere fără precedent de rapidă în prioritizarea urgențelor. De asemenea, că succederea rapidă reduce drastic timpul social necesar pentru găsirea de oportunități viabile pentru acțiunile necesare. Or, atunci când instituțiile sociale întârzie în luarea deciziilor, problemele distorsionează realitatea ce necesită a fi schimbată. Se atestă că modelarea rapidă cu care se confruntă societatea și mediul se datorează și implicării evenimentelor ce rămân insuficient cunoscute și nu beneficiază de o înțelegere pe potrivă din partea actorilor sociali. Paralel succesiunea evenimentelor catalizează energiile, caracterul cărora, fiind și el mai mult o necunoscută, manifestă în mediul social. Remarcăm energiile respective și ele sunt declanșatoare de procese pentru care societatea și instituțiile ei de asemenea nu sunt pregătite în vederea monitorizării și valorificării lor. Situație care își are partea sa de contribuție la întârzierile privind cunoașterea proceselor respective și de departe nu evidențiază modificările din sursele responsabile de alimentarea funcționalității întregii triade *cauze-efect-consecințe*. Or, concomitent cu disponibilitățile funcționale se disting și cele ale destabilizării în dificilul drum al căutărilor de posibilități optime privind menținerea și perpetuarea echilibrului în canalizarea energiilor sociale și mediul. Odată dezlănțuite, evenimentele prin procese continuă să rămână *terra incognita* pentru a fi monitorizate și estimate, deoarece nu este o noutate despre influența lor în raportul dintre factorul intern și cel extern din societate, care asigură răsturnarea de prioritate în favoarea celui extern. Înțelegerea evenimentelor declanșate în procese și surse facilitează identificarea originii lor, în spatele căreia se află deschiderile de noi orizonturi susținute de oportunitățile cu niveluri multiple ce aparțin Erei Informaționale.

Indubitabil, evenimentele în succesiunea lor, grație oportunităților EI cu niveluri multiple, înregistrează interdependențe și interacțiuni de așa natură încât se regăsesc

și în procesul mondializării, și participă la schimbările din tabloul lumii contemporane. Vorbim de evenimente cu o prezență manifestă care perpetuă și înlănțuirile dintre ele se modifică continuu, reliefându-se în spargerea obișnuitelor frontiere: în/dintre societăți, dintre societăți și enviroment; în/dintre domenii etc. Concomitent se certifică că în locul schimbărilor care au provocat spargerea obișnuitelor frontiere vin *reînnoirile*[6]. care aduc în locul spargerii căi de edificare a altor frontiere în raporturile în/dintre entități pe potriva noilor provocări. În această ordine de idei, cunoașterea căilor optime de înțelegere a succesiunii evenimentelor și rapiditatea *reînnoirilor* lor devine hârtia de turnesol prin care fie se confirmă, fie se infirmă capacitatea construcțiilor teoretice de a se alia la modificările ce se derulează și completa cu implicații pragmatice. Totodată are loc evidențierea capacității actorilor sociali de a înțelege urgența ridicării lor la cerințele pe care le înaintează nivelurile multiple ale *reînnoirilor*, astfel conformându-se realităților în devenire. Drept exemplu, multiplicitatea *reînnoirilor* care au loc în câmpul cunoașterii gen relația dintre problemă și întrebare sau re poziționările în/dintre fundamentele cunoașterii etc. argumentează necesitatea și facilitează căutările de soluții și identificarea acestora. Cu remarca, *reînnoirile* fundamentează diminuarea gradului de segmentarism și induce necesitatea abordării în complex a acțiunilor care urmează a fi derulate.

Drept suport în susținerea celor invocate mai sus îl constituie rezultatele unui studiu recent asupra stării din societatea Republicii Moldova. Studiu în care se demonstrează că societatea Republicii Moldova a intrat în pandemie cu un nivel scăzut de competitivitate (locul 86 din 141 de state conform Raportului global de competitivitate 2019 (similar cu Ucraina, Tunisia, Sri Lanka și Liban) și de libertate economică (locul 87 din 180 de state conform Indicelui libertății economice 2020 al Fundației Heritage (alături de Belarus și Samoa), precum și un nivel înalt de corupție (locul 120 din 180 de state conform Indicelui privind percepția corupției 2019). S-a intrat în pandemie fără resurse financiare de rezervă și fără instrumente de guvernare internă pentru administrarea crizelor. Astfel se explică și numărul de teste net inferior necesităților, or, acasă zilnic se întorceau minim 10 mii de cetățeni. Iar nivelul scăzut de înzestrare tehnologică, capacități limitate de gestionare a instrumentelor digitale și cu o diversificare insuficientă a furnizorilor și canalelor de desfacere ulterior s-au regăsit de la asigurarea logistică a spitalelor, regulamentul strict privind pregătirea (3 camere succesive) la intrare și ieșire din zona roșie, numărul mare de cadre medicale care s-au îmbolnăvit, dintre aceștia unii au pierdut lupta cu boala, până la abandonarea nedeclarată a bolnavilor cu maladii cronice și a grupurilor social vulnerabile. Efectele reale ale pandemiei se încearcă a fi puse sub preș și transformate în capital politic în condițiile în care comunicarea situației epidemiologice se face nu de specialiștii din domeniu, ci de președinte, premier, ministru. Vulnerabilități care macină societatea, agravându-se substanțial pe fundalul repercusiunilor provocate de pandemie. Astfel, competitivitatea multor companii a fost subminată prin restricționarea accesului la materii prime, piețe de desfacere și capital/resurse financiare, precum și din cauza scăderii productivității muncii. De asemenea s-a înrăutățit calitatea proceselor democratice, legislativ și cel privind elaborarea de politici publice[7].

Criza COVID-19 aprofundează diferența de dezvoltare a Republicii Moldova în comparație cu regiunea Europei Centrale și de Est. Diferența care va continua să crească, afectând negativ starea societății și va genera riscuri semnificative pe termen mediu și lung. Un exemplu poate fi sub nivelul de concurență privind investițiile străine directe în regiune, migrarea capitalului potențial de muncă, slaba integrare în lanțurile internaționale de aprovizionare și în procesele de globalizare / regionalizare etc.).

Concomitent, criza sanitară relevă necesitatea abordării în complex a acțiunilor ce se întreprind. Astfel, conform rezultatelor studiului invocat, criza se pliază pe cea sociopolitică acutizată de repercusiunile social- economice ale pandemiei, evidențiind o lipsă cronică de încredere a membrilor societății față de guvernare. Vorbim de contestațiile aduse Programului anticriză al Executivului, ca fiind unul inefficient și de departe nu se înscria în așteptările societății. Cu atât mai mult cu cât la capitolul coeziunii dintre cetățeni și guvernare nu s-a muncit asiduu și nu doar lipsa de experiență din ambele părți de a atenua această problemă stringentă. Majoritatea sondajelor de opinie reflectă că o bună parte dintre respondenți consideră că lucrurile în Republica Moldova merg într-o direcție greșită, iar principalele instituții ale statului (guvernul, parlamentul, justiția) sunt taxate la limita inferioară a încrederii. În această ordine de idei, susținem că nu neîncrederea sporită a membrilor societății a subminat eficiența măsurilor de atenuare și de gestionare a epidemiei cum relevă agențiile de sondaje. Dimpotrivă, măsurile de atenuare au fost inefficient încetățenite, deoarece oamenii doar parțial au ignorat cerințele elementare de protecție, cum ar fi purtarea măștilor și respectarea distanței fizice. În schimb cerințele de respectare înaintate oamenilor nu s-au regăsit și un minim de ajutor fiind lăsați de unii singuri în fața pericolelor de la masca ce trebuie schimbată o dată la două ore până la dezinfectanți. De asemenea, că cerințele nu arareori au fost sfidate și de factorii de decizie care apăreau la întâlnirile cu cetățenii fără a purta mască sau distanțarea fizică de 1,5m. Astfel, s-a agravat și mai mult situația pandemică, iar măsurile de atenuare a repercusiunilor economice și sociale nu au fost nici suficiente și nici eficiente. Invocând creșterea rapidă a deficitului bugetar, programul anticriză din start n-a fost unul complex nici pentru firme și nici pentru populație. Cu excepția indemnizațiilor de șomaj (beneficiari un număr limitat de persoane), o amânare cu câteva luni a plăților fiscale, un moratoriu pe controale de stat și a unui mecanism de subvenționare a dobânzilor la creditele contractate de companii pentru necesități urgente acest program nu oferă o viziune și măsuri substanțiale pentru a acoperi fie și parțial pierderile suportate de către companii și persoane fizice datorită pandemiei. Drept exemplu sunt datele care evidențiază că intervenția totală a fost de circa 0,4-0,5% din PIB, ceea ce este de circa cinci-șase ori mai puțin față de programele anticriză implementate în alte state din regiune[7].

Sine dubio, necesitatea abordării în complex a oportunităților privind diminuarea efectelor pandemiei care se vor resimți îndelung în realitatea socială se transformă în urgență. Pe parcurs, întârzierile cumulate explodate în pandemie se fac vădite în gravitatea disfuncționalităților pe toate palierele – de la cele din sănătate și

economie până la cele din cultură, dar și în tributul care se plătește cu valoarea vieții și a capitalului uman, și environmental. Mai nou acest lucru se observă în acțiunile privind dezvoltarea cercetărilor privind vaccinul anti-covid, modul de administrare, dar și insistența cu care societățile prospere au grijă doar de proprii cetățeni și insular la societățile în devenire, chiar dacă o bună parte din cetățenii lor nu doar au activat și contribuit la bunăstarea acestora, dar revenind acasă au adus unii dintre ei virusul.

În contextul dat, considerăm necesar studierea înțelegerii expresiilor schimbărilor care se află în legături intra și extra cadru cu evenimentele și procesele care le-au adus în prim-plan, dar și cele existente. Înțelegere care prin prisma filosofiei consensual indică asupra urgentării cunoașterii semnificației lucrurilor și ființelor, arheologia legăturilor dintre acestea[2,8], căroră deschiderilor EI le influențează arheologia reperelor valorice. Cu atât mai mult cu cât deschiderile de orizonturi ale EI facilitează cunoașterea explicită în raport cu cea implicită. De ce? Deoarece în rezultatul accesului nelimitat la informația științifică și mediatică cunoașterea explicită devine una mult mai facilă. Or, de accesul respectiv se leagă și proliferarea tendinței conform căreia cunoașterea explicită prin intermediul sistemului de tehnologii informaționale și comunicaționale ale EI reduce din perioada de realizare a procesului de cunoaștere, iar investigațiile ajung mult mai rapid în obținerea rezultatelor scontate, prin care s-au obținut dividende sporite, promovarea domeniului, dar nu și investigarea legăturilor intra și inter acționările/dependențele/ comunicarea cu cele din alte domenii. Stare de fapt care a perpetuat și pe care filosofia prin domeniile sale sensibilizează și comunitatea academică, și opinia publică asupra pericolului pierderii reperelor axiologice ale cunoașterii. Repere care asigură echilibrul în relaționările manifeste și demonstrează indispensabilitatea acestor legături ce se produce independent de nivelul de pregătire al individului, al instituțiilor sociale și profesionale[4]. Adnotăm că, acest lucru se impune concomitent cu necesitatea regândirii întregului sistem de relaționări, care datorită deschiderilor EI se completează și modifică continuu cu o rapiditate nemaiîntâlnită în istoria umanității. [5]

Continuând subiectul, revizuim deloc întâmplător argumentele ce se referă la înțelegerea *reînnoirilor* punctate și de perioada pandemică. Astfel, demersul *reînnoirii* în deschiderile de noi orizonturi îndeamnă și la prospectări epistemice, dar și la partea pragmatică, în condițiile în care societatea își leagă speranța de redresare a efectelor pandemiei cu și cu ajutorul *reînnoirilor*. Până nu demult, demersul *reînnoirii* era legat doar de domeniile filosofiei. Or, realitatea precipitată și de situația pandemică certifică că *reînnoirea* prin care a trecut și filosofia, grație oportunităților EI, probează necesitatea regândirii conceptuale privind organizarea și perpetuarea societății și după pandemie. Este vorba de modul în care a evoluat conceptul de *reînnoire* [6] și în ce măsură este unul nu doar pentru filosofie. *Reînnoirile*, contribuind la revenirea filosofiei în cetate, concomitent filosofia le evidențiază arealul acestora ca fiind unul mult mai vast, cuprinzând toate domeniile de activitate socială și environmentală. Astfel, domeniile filosofiei reînnoite se reîntorc în arealul propriu, implicându-se în dificilul drum de conturare a tabloului contemporan al umanității și

naturii. Tablou în care filosofia pledează pentru nevoia stringentă de a purcede la implementarea unei altfel de cunoaștere a tuturor lucrurilor și ființelor, bazată pe etică și deontologie nu doar profesională, astfel valorificând-se potențialul EI atât pentru societate, cât și pentru enviorement. În timp ce, starea de pandemie evidențiază că discrepanțele din tabloul respectiv se datorează problemelor stringente stimulate de evenimentele proceselor declanșate cărora societatea încearcă să le facă față în mare mai mult utilizând, decât fructificând conștient oportunitățile noilor deschideri [3,5]. Se certifică nevoia de creștere a responsabilității etice și deontologice la toate nivelurile ierarhiei sociale. Această exigență se consemnează din experiența anterioară timpului pandemiei, în care realitatea faptelor, rezultatelor obținute nu arareori erau/sunt înlocuite cu monopolul/loialitatea intra și inter organizațional[4,9]. Cu atât mai mult, cu cât declanșarea pandemiei deconspiră că situațiile ce s-au perindat sunt și rezultatul înțelegerii fragmentare a acestor orizonturi. În timp ce rezultatele obținute grație oportunităților s-au consumat și nesemnificativ implementat în complexitatea lor, inclusiv în raport cu schimbările profunde pe care EI le-a revărsat peste societate și enviorement.

O radiografie întreprinsă asupra genezei și declanșării epidemiei și ulterior pandemiei denotă că de efectul lor nu este strein și tratamentul fragmentar al evenimentelor tendințelor și proceselor. Drept exemplu, studiile privind istoricul virusului SARS-CoV-2 apărut în China în decembrie 2019 care a fost precedat de MERS-CoV. În timp ce virusul de tip SARS-CoV-1 cu care s-a confruntat Arabia Saudită în 2012 și precedate de primele cazuri înregistrate în China în noiembrie 2002 și ele au fost tratat particular. De asemenea, anterior evenimentelor invocate, lumea deja era îngrozită nu doar de Ebola care a cuprins teritoriul Africii, dar și că noile virusuri sunt legate de creșterea populației sau de stilul de viață. Acest mod de gândire în tratarea lucrurilor a deviat de la căutarea soluțiilor, îndreptându-se spre căutarea vinovatului. Chiar dacă responsabili suntem toți de perturbarea ecosistemelor, defrișarea masivă în care animalelor sălbatice li se reduce din habitatele lor naturale și intră într-un contact mult mai strâns cu ființele umane, facilitând astfel transmiterea maladiilor între specii. Posibil că și acest lucru să fi influențat, dar șocul sporește odată cu apariția unei noi maladii virale, deoarece la sfârșitul anilor 1970 s-a crezut cu adevărat că le-am învins pe toate. Încrederea de ieri poate explica perplexitatea de astăzi, important rămâne sensibilizarea tuturor actorilor că există o mulțime de viruși care interacționează cu oamenii și o vor face întotdeauna[10].

În contextul celor invocate anterior, continuăm cu reliefaarea cunoașterii cu ajutorul instrumentarului filosofiei reînnoit, adică la interferența dintre organon și noul organon. Încercarea de a insista pe interferență este deja manifestă grație deschiderilor de noi orizonturi, chiar dacă acest instrumentariu continuă a fi folosit parțial și nu în complexitate. Acesta fiind reînnoit, ca de altfel și filosofia de deschiderile EI, contribuie substanțial la reevaluarea strategiei de dezvoltare a societății. Reevaluare cadrul căreia impune reorganizări la toate nivelurile sociale, de rând cu o schimbare asupra intra și inter acțiunilor, dependențelor și comunicării din societate. De

ce? Deoarece de la modelul organizațional al societății în post pandemie se așteaptă o clarificare și clasificare a acțiunilor privind degajarea problemelor stringente și argumentarea priorităților pe termen mediu și lung. Concomitent, optimizarea lor este angajată pe rigoarea interferențelor, interacțiunilor și intercomunicărilor între acțiuni, astfel reducându-se din caracterul energofag și sporită eficiența peotriva provocărilor timpului. Altfel spus, acțiunea-cheie, fiind una interdependentă, se/și interconectează cu toate domeniile de activitate, implementează și încetățenește deopotrivă complexitatea intra și inter și contribuie la dezvoltarea societății. În condițiile actuale, printre aceste acțiuni-cheie se numără și cea educațională, pe care reflexia filosofiei o întrevede în calitate de promotor privind implementarea principiilor conexiunii și rigorii, ridicând-o la cerințele EI. Astfel, aceste principii completează și diminuează fragmentarismul din cunoaștere, suplimentând-o cu responsabilitate și nu doar libertate în accesul nelimitat la informația științifică și cea mediatică[11].

Deschiderile de noi orizonturi ale EI manifeste în societate instantaneu nu aduc cu ele și implementarea modelului de organizare a cadrului legal peotriva provocărilor, care dinamitează sistemul social în general, dar cel mai mult pe cel mai puțin pregătit, în care comunicarea dintre subsisteme atât de necesară este una deficitară, deoarece rămân nevalorificate interacțiunile și interdependențele care se intensifică continuu. Intensificarea reprezintă capacitatea de regândire strategică axată pe elemente de sinergie privind pregătirea și competitivitatea tuturor actorilor sociali. Mai ales că elementele respective au fost probate și susținute de filosofie în procesul *reînnoirii* [6] prin deschiderile EI și cu ajutorul instrumentarului și-a valorificat potențialul propriu. În această ordine de idei, valorificarea potențialului din toate domeniile și care protejează mediul înlesnește contextualizarea schimbărilor produse. Este un dat care necesită a fi luat drept axiomă și dezvoltat în acțiunile ce se impun a fi realizate în beneficiul nu doar a actorilor sociali. De asemenea, acțiunile cu caracter complex din toate domeniile sunt chemate să identifice și să faciliteze implementarea și încetățenirea rețelelor și nodurile centrale care se proliferază în societate. Ulterior, aceste proliferări pot fi valorificate în dezvoltarea capacității sinergice și menținerea elementelor responsabile, adică de deschideri spre autoorganizare[3].

Evident că *reînnoirile* din filosofie spre lumea înconjurătoare sub incidența oportunităților EI și se valorifică în încercările de dezavuare a confruntărilor din societate și mediu. *Reînnoiri* prin care se identifică oportunitățile ce susțin elaborarea de mecanisme pentru cunoașterea raportului calitativ-cantitativ al problemelor și soluțiilor peotriva provocărilor. Astfel se contribuie la înțelegerea necesității schimbării de optică în redefinirea criteriilor de primordialitate pentru problemele care se acutizează continuu. Cu atât mai mult cu cât înseși deschiderile de noi orizonturi presupun și impun o reorganizare a tuturor componentelor ale sistemului de dezvoltare, iar din punctul de vedere al filosofiei acestea sunt interdependente, interacționează și intercomunică între ele. Deoarece dezvoltarea este înglobată în rețele deja conectate între ele în hub-uri, adică într-un întreg ce necesită a fi luat în calcul. Hub-urile reprezintă un centru pentru un anumit domeniu în care se sto-

chează întreg cumulul informațional din activitățile rețelelor pe domenii și devin responsabile pentru menținerea și depășirea animozităților, dar și de relaționarea cu celelalte, care implică intervenții rapide privind soluționarea problemelor din rețea în condițiile în care una dintre acestea se defectează, dar și asigură perpetuarea dintr-o formă și conținut [3]. Asigurarea promovată în timp contribuie la edificarea unui echilibru în relația dintre utilizare și valorificare a deschiderilor de noi orizonturi.

De asemenea, susținem că fundamentul demersului cercetării în cunoașterea problemelor acutizate de evenimentele proceselor și fenomenelor declanșate îl constituie instrumentarul filosofiei la interferență cu metodologiile particulare. De ce? Deoarece reevaluările întreprinse facilitează înțelegerea din punctul de vedere al filosofiei drept hârtia de turnesol în cunoașterea problemelor. Cunoscându-le, se facilitează identificarea și modelarea rețelelor privind găsirea căilor optime privind problemele, chiar dacă soluționarea obținută nu echivalează și cu sintagma pentru totdeauna, lucru s-a produs în raport cu partea acutizantă a problemelor. Ulterior însă aspectele ce rămân în probleme constituie un alt cap de afiș în declanșarea de noi revendicări. Iar în condițiile EI și oportunitățile ei aceste declanșări ale aspectelor din cadrul problemelor se permanentizează și influențează atât societatea cât și mediul. Este vorba de un alt aspect al înțelegerii, cel referitor la sensibilizarea și pregătirea actorilor sociali de a face față inerentei provocărilor din problemele evenimentelor. Sunt provocări care se impun a fi înțelese diferit, deoarece înglobează cumulul de procese extrasocietale/regionale/globale din problemele evenimentelor care se impun a fi cunoscute, iar mecanismele de soluționare să corespundă. În caz contrar se proliferază întârzierile care împiedică înțelegerea nu doar a complexității problemelor declanșate de evenimente, ci și contribuția lor la constituirea de noi realități, care se realizează, comunică cu alte elemente în edificarea realității în care problemele declanșate de evenimentele proceselor manifest în mediul social în lipsa obișnuitelor frontiere. Iar oportunitățile EI facilitează nu doar spargerea instantaneu a frontierelor, ci și identificarea de căi optime în desemnarea altor diferite de cele existente. Cu condiția că procesul de desemnare a frontierelor diferite nu se va solda cu reactualizarea celor divergente și redemitizarea proceselor centrifuge într-o lume în plină globalizare.

Indubitabil, consemnăm că revenirea și la cadrul noțional-ideatic al înțelegerii este dictată de condițiile deschiderilor și frecvența cu care se utilizează și rarismul valorifică. Vorbim de oportunitățile deschiderilor care înlesnesc accesul la produse de la cele mai simple până la cele sofisticate, independent de pregătirea individului sau instituțiilor care doar printr-o atingere a unui program la un PC cu informația pentru care a apelat, chiar dacă rămâne înțeleasă precar. Precaritate care este adusă în prim-plan de soluțiile înaintate pe parcursul celor două decenii de sec. XXI și propuse pentru problemele stringente cu care se confruntă nu doar societatea și membrii ei, dar și pe cei care alterează și modifică indiferent de vrerea lor. Înțelegerea problemelor este una mai mult formală, n-a exemplificat și îndepărtat consecințele alterărilor și modificărilor socioantropologice, socioculturale, sociopolitice sau socioconfesionale. Aceste modificări deja s-au produs și în anii următori vor fi mult

mai evidente, deoarece efectele suportate se pliază pe cele existente și rămân necontabilizate, care în spațiul fostei societăți sovietice și nu numai s-au format ca urmare a experiențelor nucleare în aer liber de la cele din anii '50, deflagrația de la Ciornobâl în 1986[11,pp.8-41] până la armele psiho-bio-epidemiologice ieșite de sub control odată cu implozia imperiilor, lipsa finanțărilor sau reglarea de conturi dintre entități diverse, divergente sau teroriste.

Regândirea acțiunilor pe care încearcă să le întreprindă actorii sociali se raportează nivelului de înțelegere a problemelor declanșate. Vorbim de o regândire care înglobează și redimensionarea opticii, dar și a căilor de cunoaștere privind impactul evenimentelor în problemele din societate. Înțelegerea evenimentelor are loc paralel cu valorificarea și utilizarea problemelor, și cu revizuire în elaborarea de mecanisme privind identificarea căilor și soluțiilor pe toate palierele vieții sociale. Astfel, se întrunesc condițiile de echilibru între valorificare și utilizare, perpetuându-se în complexitatea acțiunilor susținute de Era Informațională. Cu atât mai mult cu cât, perpetuarea înseamnă nu doar o succedere fără precedent de rapidă în prioritizarea urgențelor, dar și de inerența aglomerărilor. Se atestă că modelarea rapidă cu care se confruntă societatea și mediul ambiant este parte a implicării evenimentelor care rămân insuficient cunoscute și nu beneficiază de o înțelegere pe potrivă din partea actorilor sociali în acțiunile ce se derulează.

În loc de corolar, bulversările cumulate și necanalizate din societate și datorită crizei pandemice riscă să-i deturneze dezvoltarea în post pandemie. Bulversările cuplate cu cele provocate de starea de urgență și interminabilul lockdown pandemic se regăsesc în standardul de viață în liberă cădere cu care se confruntă membrii societății. Discutăm de starea societății economice, culturale și nu în ultimul rând de cea politică, care se modifică odată cu sporirea numărului celor cu calificare înaltă fără un loc de muncă, cu precădere cei din generația X. O altă categorie care au rămas angajați și poate cei mai mulți fiind din generația Y, alta la fel dintre ei s-au orientat spre alte profesii cerute de criză, la care se mai adaugă și cei din Z[12]. Concomitent cu aceste diferențe intra și inter generaționale a falimentat și o parte din afaceri, iar cele care s-au redeschis nu sunt absolvite de acest pericol, deoarece activitățile le sunt reduse. Nu sunt absolvite de efectele respective și cele care au rămas pe val în pandemie, deoarece produsele obținute nu vor mai avea atâta căutare, diminuându-le veniturile. De asemenea, și cele adiacente sistemului de sănătate publică care au activat continuu pentru a contribui la salvagardarea valorii vieții. Dar și într-un caz și în altul efectele crizei le vor resimți, deoarece aceasta, fiind una de sistem și nu de domenii ca cele precedente, influențează în profunzime reperele constructului social și celui instituțional. Înțelegerea influențelor crizei înseamnă o *reînoire* a tuturor componentelor sistemului social ce va conduce la constituirea unui model de organizare a societății în care rețelele conectate la HUB-uri, grație deschiderilor EI, detectează întârzierile sau inconveniențele, reducând din timpul social al căutărilor de soluții. Consemnăm că schimbările respective în mare depind de pregătirea membrilor comunității, inclusiv prin regândirea procesului educațional

prin amplasarea în matricea socio-culturală și nu doar cea economică, dar revizuirii considerabile în comportament. Reviziunea înseamnă o altă optică asupra modului sănătos de viață. Cu atât mai mult cu cât în post pandemie aceste căutări devin direct proporționale perpetuării valorii vieții, sănătății și dezvoltării societății în general pe cupola civilizațională.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Biriș I. Conceptele științei. București: Editura Academiei Romane, 2010. 364 p.
2. Hadot P. Filosofia ca mod de viață. București: Editura Humanitas, 2019. 264p.
3. Barabasi A-L Linked - noua știință a rețelelor. Timișoara: Editura Brumar. 2017. 314 p.
4. Merton R K. Social theory and social structure. New York: Free Press, 1949. 423p.
5. Pascaru A. Prospectări epistemice privind societatea bazată pe cunoaștere. În: Integrarea tradițiilor filosofiei în societatea bazată pe cunoaștere. Chișinău: Tipografia. Artpoligraf, 2019, pp.7-74.
6. Florian M. Recesivitatea structurii lumii. București: Editura Pro, Vol. 1, 2003, 559 p.; Vol. II, 2004. 491 p.
7. EXPERT-GRUP în parteneriat cu FES. Raport de stare a țării: Republica Moldova 2020. www.expert-grup.org
8. Foucault M. Arheologia cunoașterii. București: Rao, 2011. 283 p.
9. Fukuyama F. Second thoughts. The last man in a bottle. The National Interest, Summer, 1999, p.1-20.
10. Mussat L. Humanity has always lived with viruses. 04.27.2020, www.cnsfr.fr
11. Pascaru A. Societatea bazată pe cunoaștere: realități și perspective. În: Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, pp. 8-41, 216.
12. Strauss W. Howe N. Teoria Generațiilor Strauss-Howe, 1991 <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/conflicte-dintre-generatii>